

FOTO: CZECH TOURISM

Betlém

Tradici vánočních betlémů založil v roce 1223 Svatý František z Assisi v italské Umbrii. Se svými přáteli přivedli do jeskyně, kterou přeměnili na kapli, živého osla i vola a zinscenovali betlém, v němž pak kněz sloužil první vánoční půlnoční mši.

V Praze byl první betlém postaven zřejmě v roce 1560 v dominikánském kostele sv. Klimenta u Karlova mostu. Předpokládá se, že byl napodobeninou betlémské jeskyně s jesličkami, kde se Ježíš narodil. Podle tohoto vzoru se jesličky začaly šířit do dalších kostelů a klášterů. Ke konci 18. století, v době osvícenství, jesličky opustily kostely a ujaly se na vesnicích i ve městech mezi prostým lidem.

K základním figurkám – Ježíškovi v jeslích, Marii, Josefovi, volu, pastýřům se stády a třem mudrcům – si lidé přidávali i další postavy ze svého nejbližšího okolí. Mnohdy byly zasazeny do fantastické krajiny z neznalosti místa. Betlémy se stavěly z papíru, vyřezáva-

ly se ze dřeva, modelovaly z různých tvárných hmot. Nejvíce se u nás stavěly betlémy na Královéhradecku, v Orlických horách, Jeseníkách a Krkonoších. Vzhledem k tomu, že celá řada muzeí připravuje v prosinci výstavu betlémů, je jisté, že betlémářství stále ještě žije. A kam se za betlémy vydat?

Výlety za betlémy

Jako první můžete navštívit Muzeum betlémů v Třebchovicích. Existuje už od roku 1925 díky nadšení a pili trebechovického rodáka Viléma Kolečka, který pro muzeum získával sbírkové předměty darem od spoluobčanů. Instituce se postupem času začala profilovat jako muzeum betlémů, a to především zásluhou manželů Vacíkových.

V současné době spravuje muzeum městské sbírky a sbírkový fond betlémů, kterých jsou tu více než tři stovky. Nejcennějším betlémem je Proboštův mechanický betlém. Je přes sto let starý a vyjma kovových zvonků, kožených řemenů a měchu kukačky je celý

ze dřeva, včetně převodových kol, hřídelí a vaček mechanismu. Jeho rozměry jsou 7 krát 3 krát 2 metry. Obsahuje na dva tisíce vyřezávaných dílů a figurek, uváděných do pohybu ojedinělým mechanismem. Mechanismus byl původně poháněn klikou, od roku 1935 pak malým elektrickým motorkem. V roce 1999 byl Proboštův mechanický betlém prohlášen za národní kulturní památku.

Město Třebchovice pod Orebem bylo založeno při obchodní stezce v první polovině 14. století. Vrch Oreb (260 m) s kostelíkem Božího Těla připomíná památné husitské bratrstvo. Město je vzdáleno pouhých 13 km východně od Hradce Králové a díky svému okolí s hlubokými lesy a půvabnými meandry řeky Orlice se stalo oblíbeným místem turistů.

Z Královéhradecka zamířte na jih Čech do Jindřichova Hradce. V místním muzeu nedaleko překrásného zámku najdete Krýzovy jesličky. Unikátní mechanický betlém je celoživotním dílem mistra punčochářského cechu Tomáše Krýzy. Zařízení je tvořeno celkem ➔